

Bokvalitet som asylpolitikk

I en situasjon med store mengder nye asylsøkere og flyktninger som ankommer Norge, er det lett å tenke at det er andre forhold enn den fysiske standarden på boligtilbudene som bør prioriteres. Det er også nærliggende å mene at begrensede ressurser gjør at vi må spare enda mer på bygningsmasse og infrastruktur. – Vi tror det er nødvendig å snu på det, sier boligforsker Eli Støa.

ELI STØA, NTNU
ÅSHILD LAPPEGARD HAUGE, SINTEF BYGGFORSK
RAGNE ØWRE THORSHAUG, NTNU
KARINE DENIZOU, SINTEF BYGGFORSK

Selv om vi nå er vitne til det vi kan kalle en krevende “akutt-situasjon”, må vi forvente at det fortsatt vil komme mange nye asylsøkere til Norge i årene framover og at flertallet av dem vil få innvilget opphold. Det betyr at integreringsperspektivet må inn fra starten av og at det er nettopp nå vi må legge ressurser i en langsiktig oppgradering av mottakstilbudet.

Politikken på området peker dessverre i motsatt retning, og det er lite som tyder på at bokvalitet i asylmottak blir et prioritert område i tiden framover. Arkitekter er blant de faggruppene som har et særlig ansvar for å påpeke mulige konsekvenser av valgene som tas. Hvilke konsekvenser kan det få når så mange mennesker blir boende i akuttmottak som er ment å være tilholdssted i noen få uker, men antagelig vil være det i flere måneder og kanskje år? Det har vært mye snakk om at vi må våge å ta de vanskelige diskusjonene om norsk innvandringspolitikk.

Artikkelen er vitenskapelig vurdert av forskere utenfor redaksjonen.

En slik vanskelig diskusjon handler om at det finnes en nedre grense for hvilken bokvalitet vi som samfunn kan være bekjent av å tilby flyktninger. Er det etisk forsvarlig at mennesker som rettmessig oppholder seg her i landet blir tilbudt en boligstandard som ingen andre grupper ville akseptert? Og hvis svaret er ja: Hva gjør det med oss som samfunn?

Formålet med denne artikkelen er å bidra til en diskusjon også blant arkitekter og planleggere om disse spørsmålene. Med noen hederlige unntak kan det virke som om arkitektene som profesjon ikke helt ser problematikken som sitt anliggende. Men sjelden har arkitektens potensielle rolle som politisk og sosialt virkemiddel vært større.

Artikkelen er basert på et forskningsprosjekt som har pågått siden 2012, det vil si lenge før den såkalte flyktningkrisen oppstod. Prosjektet, som nå er inne i sin avsluttende fase, gjennomføres av en tverrfaglig gruppe foran-

kret ved arkitekturfakultetet på NTNU, SINTEF Byggforsk og Høgskolen i Lillehammer.¹ Det har to hovedmål: For det første å øke kunnskapen om hvordan bygninger, uteområder og lokalisering påvirker asylsøkernes livskvalitet og deres forhold til lokalmiljøet. For det andre ønsker vi å påvirke tenkningen rundt mottakene, og komme med innspill til forbedring og nytenkning. Rapporten “Bokvalitet på norske asylmottak” ble utgitt av SINTEF Byggforsk våren 2015.² Våren 2016 kommer en veileder med anbefalinger knyttet til etablering og utforming av mottak. Veilederen er rettet mot mottaksbransjen, myndigheter og andre aktører (blant annet utbyggere og arkitekter) som er engasjert i bygging, utvikling og drift av asylmottak.

I denne artikkelen tar vi først og fremst utgangspunkt i resultatene fra en spørreundersøkelse blant alle mottakene, og befaringer, feltarbeid og kvalitative intervjuer med ansatte og bebo-

Kun en liten andel av mottakene tilbyr enerom for enslige asylsøkere. Only in a small proportion of the reception centres are asylum seekers offered single rooms.
Foto: Karine Denizou

Det er en stor variasjon av bygningstypologier og omgivelser som brukes til asylmottak. Her et nedlagt hotell. *A wide variety of building types are used as reception centres. Here a former hotel.*

Foto: Stine Glennås

ere i til sammen rundt 15 mottak. I tillegg til å presentere noen av hovedfunnene fra undersøkelsen, vil vi peke på hva vi vet fra annen forskning om arkitekturs betydning for menneskers livskvalitet, og basert på dette identifisere noen felt der fysiske omgivelser kan spille en særlig rolle.

Hva kjennetegner dagens norske mottak?

Da prosjektet startet opp i 2012 var situasjonen relativt oversiktlig. Da var det i overkant av 100 statlige mottak her i landet. Ved årsskiftet 2014-2015 bodde det ca. 14 500 personer på mottakene. Blant dem var det kun rundt en tredel som hadde søknaden sin om asyl til behandling. Resten hadde enten fått endelig avslag og ventet på å bli returnert til sine hjemland eller hadde fått opphold og ventet på å bli bosatt i en norsk kommune.

Høsten 2015 endret bildet seg dramatisk. I oktober var det 134 ordinære mottak i Norge og 117 såkalte akuttmottak.³ Per november 2015 var antallet asylsøkere ca. 31 000. Når vi i det følgende beskriver situasjonen i norske asylmottak, er det derfor vesentlig å være klar over at dette er basert på en spørreundersøkelse og casestudier som ble gjennomført før høsten 2015.

“

Undersøkelsen viser at selv om standarden på mottakene er varierende, er trangboddhet, slitasje og fukt problemer som går igjen.”

Undersøkelsen viser at selv om standarden på mottakene er varierende, er trangboddhet, slitasje og fukt problemer som går igjen. Halvparten av mottakene i Norge rapporterer om dårlig teknisk

standard på bygningene. Kun ett av fire mottak tilbyr enerom for alle eller de fleste enslige, om lag halvparten har noen få enerom, mens den siste fjerdedelen ikke har enerom til enslige beboere i det hele tatt. Mange bygninger som brukes til mottak er ikke ment å være boliger; for eksempel tidligere sykehus, nedlagte hoteller og gamle militærleire.⁴

Kartleggingen av mottakene viste at om lag tre av fire mottak var helt eller delvis desentraliserte. Dette innebærer bruk av ordinære eneboliger og andre mindre boenheter spredd på ulike lokaliteter, i stedet for at mottaket er samlet i en sentralisert enhet. Intervjuer med ansatte viser at desentraliserte løsninger har mange fordeler som vi skal komme tilbake til. Selv om vi ser en økt bruk av ordinære boliger gjennom desentraliserte mottak, er det likevel ofte de billigste og

Leilighetsbygg benyttet som asylmottak. *An apartment block used as a reception centre.*

Foto: Arnheiður Ófeigsdóttir

I sjeldne tilfeller settes det opp brakkebygg spesielt for formålet. *On a few occasions a rack of accommodation modules is put up specially for the purpose.*

Foto: Eli Støa

dårligste boligene på det private leiemarkedet som brukes som boliger for asylsøkere. I noen tilfeller benyttes også rivningsobjekter.

En del av årsaken til den lave standarden ligger i kortvarige driftsavtaler, store svingninger i antall asylsøkere, høye krav til kapasitetsutnyttelse og begrensede budsjetter som fører til at vedlikehold av bygningsmassen og uteområdene nedprioriteres. I mange tilfeller fører rammebetingelsene til at man venter med å gjøre forbedringer til etter at asylmottaket eventuelt er avviklet. Tilsyn med standarden på mottakene er dessuten fragmentert og tilfeldig. Dette, sammen med at det ikke finnes konkrete retningslinjer for hva som er akseptabel standard (det som i myndighetens språk heter “nøkternt, men forsvarlig”), gjør at enkelte asylmottak er i en forfatning som ikke ville blitt godtatt for noen andre beboergrupper. Det støtter neppe opp under myndighetenes målsetninger om å styrke asylsøkeren for både integrering og retur, og

å sikre den enkeltes verdighet og funksjonsevne.⁵

Aksept for dårligere bokvalitet

Det er et kjent faktum at bo-standard i norske mottak ofte er dårlig. Et av de mest overraskende funnene i undersøkelsen var derfor at mange av de ansatte faktisk syntes standarden var akseptabel eller til og med ganske eller svært god. Samtidig som rundt halvparten av mottakene rapporterer om bygningsmessige problemer, svarer en like stor an-

“

Dersom man antar at asylmottak vanligvis har relativt dårlig standard, vil man kanskje bli positivt overrasket dersom det ikke er fullt så ille som man hadde trodd.”

del at de opplever vedlikeholdet som ganske godt, ca. 20 prosent som meget godt og omtrent like mange opplever det som verken godt eller dårlig.⁶

Det er flere måter å forklare

et slikt resultat på. Delvis kan det ligge i metodiske problemer. For eksempel vil en del informanter, som i spørreundersøkelsen var ansatte eller mottaksledere, kunne ha en tendens til å “pynte på” situasjonen fordi de identifiserer seg med arbeidsplassen sin og kanskje også påvirkes av den konkurransesituasjonen mottakene er i. Dessuten svarer de gjerne i forhold til forventninger. Dersom man antar at asylmottak vanligvis har relativt dårlig standard, vil man kanskje bli positivt overrasket dersom det ikke er fullt så ille som man hadde trodd. Og ikke minst vil ansatte som har jobbet en stund på mottak kunne ha en tendens til å venne seg til standarden og til slutt ikke reagere på tilsynelatende opplagte kvalitetsmangler.

En annen forklaring kan være at informantene faktisk vurderer kvaliteten som god. Det kan være enten fordi botilbudet er midlertidig og dermed ikke behøver å være bedre, eller at det oppfattes som bra vurdert i forhold til den

Eksempel på bygningsmessig slitasje på norske asylmottak. *Example of the wear and tear common to many asylum seekers' reception centres in Norway.*
Foto: Ragne Øvre Thorshaug

Stigmatiserende boligomgivelser? *Stigmatising surroundings?*
Foto: Stine Glennås

Manglende dagslys på soverom. *Lack of daylight to bedroom.*
Foto: Karine Denizou

boligstandarden flyktingene antas å ha hatt der de kommer fra. Det kan også være at standarden betraktes som god nok fordi informantene mener at andre forhold, som for eksempel aktivitetstilbud, språkopplæring og rask saksbehandling, er langt viktigere.

At det ser ut til å være en aksept for at asylsøkere har lavere bostandard enn andre grupper, kom også til uttrykk gjennom et intervju med en ansatt i helsesektoren i en av kommunene vi besøkte. Denne informanten mente at kulturen for å akseptere lav standard i asylmottak kan føre til at man ikke gjenkjenner kritiske tilstander og heller ikke gjør noe med det:

“Det er ingen andre grupper man ville godtatt at bodde i omgivelser som på mottak x. Det er skrevet en del forskningsrapporter om barnas forhold på asylmottak, psykisk helse osv. – alle er enige om at det ikke er bra nok, men ingenting gjøres!”⁷

“What buildings do”⁸

Ifølge den australske arkitekturforskeren Kim Dovey, vil bygninger og steder uunngåelig både

skape og symbolisere sosialt konstruerte identiteter og forskjeller mellom mennesker. Arkitektur formidler informasjon om hvem vi er og hvor vi hører hjemme.⁹ Asylmottakenes arkitektur gjør ikke bare noe med beboernes

“Asylsøkerne er enda mer sårbare for å bli stemplet som annerledes dersom boligene de får tilbudt skiller seg negativt ut fra resten av nabolaget.”

egen situasjon og selvforståelse. Minst like viktig er det at den påvirker andres oppfatning av beboerne. Når mennesker blir tilbudt boligomgivelser som resten av samfunnet vurderer som mangelfulle eller i verste fall verdiløse, vil det påvirke måten vi som utenforstående betrakter beboerne på.¹⁰ Asylsøkerens boforhold bidrar dermed til å vedlikeholde oppfatninger av denne gruppen som fremmede, mistenkelige og noen som ikke hører hjemme her hos oss.

Med utgangspunkt i en kombinasjon av våre funn og tidligere

forskning, vil vi trekke fram tre områder hvor fysiske omgivelser i særlig grad kan påvirke asylsøkerens situasjon.

Identitet og deltakelse

Asylmottak som tar i bruk bygninger og uteområder som skiller seg negativt ut fra omgivelsene enten estetisk eller ved å være preget av manglende vedlikehold, rot og kanskje utradisjonell bruk, kan virke stigmatiserende og dermed påvirke oppfatningen av beboerne på en negativ måte. På samme måte kan lokaliseringen av mottak i områder som ikke er egnet for boliger eller av ulike grunner betraktes som “belastede”, signalisere mangel på inkludering og vanskeliggjøre deltakelse i samfunnet. Sentrumsnær beliggenhet bidrar til at asylsøkerne lettere kan ta del i lokalmiljøet og aktiviteter der. En slik beliggenhet vil også gjøre det enklere for lokalbefolkningen å bli kjent med mottaket og kanskje også delta på arrangementer der.

Flere av de ansatte som ble intervjuet mente at en ideell organisering av mottaket er en sentral enhet hvor asylsøkerne kan bo i

Nok et eksempel på bygningsmessig slitasje. *Another example of unsanitary standards.*
Foto: Ragne Øvre Thorshaug

den første tiden, mens behovet for informasjon og oppfølging er stort, og desentraliserte enheter de kan flytte over i etterhvert. Desentraliserte boligløsninger bidrar til å normalisere asylsøkernes hverdagsliv og fører til mindre passivisering. De blir lettere anerkjent som en selvfølgelig del av samfunnet når de bor på samme måte som alle andre. Asylsøkerne blir mer selvstendige og uavhengige. De må løse praktiske oppgaver og utfordringer i dagliglivet, får mer ansvar, og må være mer aktive i å skape sine egne liv mens de venter på svar om opphold. Samtidig er de enda mer sårbare for å bli stemplet som annerledes dersom boligene de får tilbudt skiller seg negativt ut fra resten av nabolaget.¹¹

Rom for aktiviteter

Tiden i et asylmottak er i stor grad preget av å vente – på svar på asylsøknaden eller anken, på å få tilbud om bolig eller på å bli sendt ut av landet.¹² Å kunne fylle ventetiden med aktiviteter som oppleves som meningsfulle og lystbetonte er derfor særlig viktig

for asylsøkere, spesielt hvis de ikke har anledning til å arbeide, gå på skole eller ta utdanning. Selv om mottaket i utgangspunktet kun skal være et midlertidig botilbud, er det etter den store tilstrømningen av nye søkere den siste tiden forventet at botiden vil komme til å ligge på 2-3 år for de fleste. Det blir desto viktigere å tenke på at det skal være plass til et hverdagsliv innenfor rammene av mottaket.

“

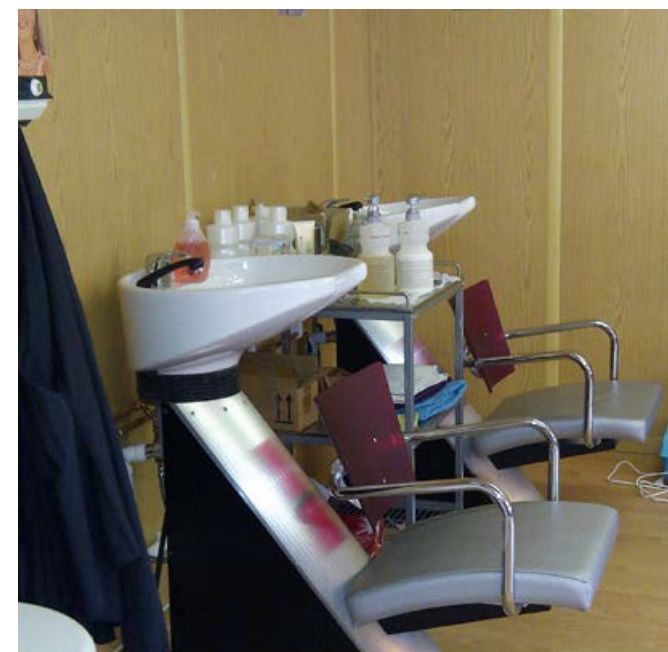
Ikke minst er det viktig å kunne lage mat og spise sammen. Matlaging og måltider er viktige kulturelle og sosiale aktiviteter.”

Som for alle andre består hverdagslivet for asylsøkere av en rekke dagligdagse gjøremål. Omstendighetene og omgivelsene påvirker hvorvidt gjøremålene er enkle og lystbetonte eller om de oppleves som ubehagelige, stressende og utrygge. Mottakene kan fysisk legge til rette for aktiviteter gjennom å tilby rom ute og inne som oppleves som trygge og at-

traktive. De må være rene, varme og lyse, og i tillegg bør de være fleksible og innby både til strukturerte aktiviteter og mer uformelle sosiale møter. Ikke minst er det viktig å kunne lage mat og spise sammen. Matlaging og måltider er viktige kulturelle og sosiale aktiviteter, og gode fysiske rammer rundt dette gjør det mulig å ta vare på egne tradisjoner og skape en følelse av hjemlighet for seg selv og sin familie, og ikke minst å kunne ha kontroll over og ansvar for en vesentlig del av sitt eget hverdagsliv.¹³

Selv om mottakene aldri er ment å skulle være beboernes permanente hjem, kan tanker om hjemlighet bidra til å forbedre bokvaliteten i mottak gjennom å øke bevisstheten om at botilbudet bør handle om mer enn bare tak over hodet. Det kan bety at det tilrettelegges bedre for at beboerne kan ha et mer normalisert hverdagsliv og i større grad kan kontrollere sine nærmeste omgivelser, for eksempel gjennom å gjøre tilpasninger i sitt eget rom eller andre deler av mottaket.

De private rommene er ofte

Selv om asylsøkere ikke har arbeidstillatelse, er mottaksledelsen ofte "fleksibel". På dette mottaket lot de noen beboere starte en liten frisørsalong. De hentet først og fremst kunder blant sine medbeboere på mottaket, men det hendte også at det kom innom noen fra nabolaget. *Some of the inhabitants started a small hair-dressing salon at the reception centre.*
Foto: Eli Støa

små, og det er viktig for alle, men spesielt barn og ungdom, å ha rom for fysiske aktiviteter. Det kan være i form av innendørs lekerom, trimrom og aktivitetsrom, og utendørs lekeplasser, plasser for ballspill og lignende.

Privatliv, trygghet og helse

Fra annen forskning vet vi at trangboddhet og mangel på privatliv kan ha negative konsekvenser for menneskers mentale helse og livskvalitet.¹⁴ Dette gjelder ikke minst for asylsøkere som i mange tilfeller vil ha behov for å bearbeide traumatiske opplevelser og som ofte sliter med psykiske problemer, angst og depresjoner.

Privatrommene på asylmottak brukes ofte til mye mer enn å sove i. Mange tilbringer mesteparten av dagen på rommet, de spiser der, ser på TV, bruker PC, leser eller studerer. Ofte er det også der de er sammen med andre, både andre beboere og gjester. Privatrommene er derfor i de aller fleste mottakene ikke særlig private.

Kulturelle og språklige barrierer mellom ulike grupper av asylsøkere kan gjøre det ekstra

krevende for mange å dele rom. Det at de i utgangspunktet er i en usikker og sårbar situasjon, gjør dessuten at behovet for å kunne være alene er ekstra stort. Behovet for privatliv vil øke med lengden på oppholdet. For eksempel kan det å bo for tett på andre være relatert til psykiske lidelser og ha langsiktige negative effekter på barns utvikling. Barns sosiale relasjoner påvirkes av at de ikke har plass eller synes det er flaut å invitere noen med hjem.¹⁵

Asylsøkere som har vært utsatt for tortur eller andre former for overgrep er særlig følsomme overfor sterke lyder, lukter og synsinntrykk, og ikke minst overfor situasjoner som kan minne dem om det de har vært utsatt for. Det gjelder også situasjoner som kan misforstås og som bekrefter eller forsterker en følelse av mangel på kontroll.¹⁶ De er ofte plaget av søvnforstyrrelser, mareritt, nedsatt konsentrasjon, hodepine, skvettenhet og frykt, skam og skyld, kronisk angst og depresjon, endret identitets- og kroppsopplevelse, opplevelse av meningsløshet, mistillit til andre og endret tids-

perspektiv.¹⁷ Fysiske omgivelser kan også påvirke situasjonen for denne gruppen asylsøkere. Det er blant annet viktig å tilby egne rom med god lydisolering, der beboerne har mulighet til å skjerme seg mot innsyn, mot for sterkt lys, og der de i størst mulig grad kan oppleve kontroll over sine omgivelser.

Kvinner er særlig utsatt for overgrep både før, under og etter flukt. For kvinner på asylmottak betyr det økt risiko for seksuell trakassering og overgrep, samt vold i nære relasjoner, noe som medfører at mange kvinner opplever en stor grad av utrygghet på mottakene.¹⁸ En rapport som ble utarbeidet på oppdrag fra Amnesty International i 2008, slo fast at tiltak som har å gjøre med den fysiske utformingen av asylmottak er vesentlige for å redusere frykt og for å forebygge overgrep.¹⁹ De anbefalte sterkt egne avdelinger for kvinner, eller at kvinner og familier med barn fikk tilbud om desentraliserte boliger. Kvinner må være sikret en reelt beskyttet privatsfære, det vil si tilgang til kjøkken, oppholdsrom og bad

Om lag tre av fire mottak er organisert som helt eller delvis desentraliserte. Det innebærer at asylsøkerne tilbys boliger i ordinære nabolag, i dette tilfelle i et vanlig norsk byggefelt. De fleste informantene beskriver dette som en god modell som bidrar til selvstendighet og opplevelsen av å være samfunnsdeltakere på linje med alle andre. *Three of four reception facilities are decentralised, i.e. located in ordinary houses. This aids independence and integration.*
Foto: Karine Denizou

uten å krysse fellesarealer hvor også menn har adgang. Dette kan for eksempel gjøres ved å opprette egne familieleiligheter, eller bofellesskap der flere enslige kvinner deler bad, kjøkken og oppholdsrom. Disse leilighetene bør ideelt sett ha egen inngang. I retningslinjene fra UDI heter det at "Enslige kvinner skal tilbys et botilbud fysisk skjermet fra menn".²⁰ I våre casestudier så vi likevel flere eksempler på at dette ikke alltid følges opp av hensyn til kapasitetsutnyttelse.

Bokvalitet som integrerings-tiltak

I dag anslås det at rundt 75 prosent av asylsøkerne er berettiget til å få opphold.²¹ Samtidig vet vi at med det store antallet nye ankomster, vil botiden på mottakene bli enda lenger enn den har vært de siste årene.²² Det betyr at det kan være avgjørende at integreringsprosessen starter i løpet av ventetiden. Med lengre botid er det desto viktigere å gi asylsøkere muligheter for privatliv og plass

til å omgås mennesker de selv velger. Lav standard, trangboddhet og lokalisering langt unna lokalsamfunn, kan forverre psykisk helse og forsterke opplevelsen av å bli sett ned på og være utenfor. Tendensen vi nå ser, i retning av flere større sentraliserte mottak, er uheldig og i strid med konklusjoner fra både vår og andres forskning.²³ Mottakenes arkitektur og omgivelser bør bidra til at asylsøkerne ikke kommer svekket ut av et opphold der. Mottakene må symbolisere inkludering og respekt i stedet for mistenkelig-

“

Privatrommene på asylmottak brukes ofte til mye mer enn å sove i. Mange tilbringer mesteparten av dagen på rommet.”

gjøring og fremmedfrykt, og de må bidra til å bygge opp under et så verdig og normalisert hverdagsliv som mulig i en vanskelig livssituasjon.

I 2011 foreslo Berge-utvalget at

det skulle opprettes en grunnstamme med basismottak som har lengre avtaleperioder og lengre oppsigelsestid.²⁴ Det argumenteres blant annet for at basismottak ville gjøre det mulig å bygge opp mer langsiktig kompetanse på mottaksdrift. Fra vårt ståsted vil slike løsninger samtidig gi rom for å gjøre investeringer i en bygningsmasse som er utformet og tilrettelagt spesielt for asylsøkere og deres behov. Det gjelder ikke minst de asylsøkerne som har særlige behov, som enslige mindreårige og barn generelt, mentalt syke, traumatiserte og funksjonshemmede. Vi mener derfor at tiden er moden for å etablere mottak, enten gjennom nybygging eller gjenombygging, som er utformet med tanke på formålet som ifølge UDI er å "...bidra til at beboerne kan ivareta egen livssituasjon under mottaksoppholdet, samt forberede de på retur til hjemlandet eller bosetting i Norge".²⁵

Utviklingen på området er likevel ikke særlig oppløftende. I stedet for å se potensialet som ligger i å tilby asylsøkere verdige omgivelser, bruker myndighetene bostandarden i norske asylmottak aktivt som et immigrasjonsregulerende virkemiddel. "Nøktert, men forsvarlig" har kommet til å bety at det skal være akkurat bra nok, men likevel så dårlig at færrest mulig asylsøkere fristes til å komme hit.

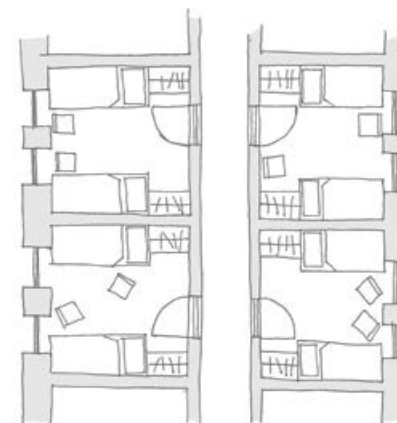
Mennesker søker asyl i Norge først og fremst for å leve i et demokrati som gir muligheter for utdanning og jobb. Kjeden av valg som leder fram til en asyldestinasjon er kompleks og preget av tilfeldigheter.²⁶ Å bruke dårlig bokvalitet som et avskrekkende virkemiddel i innvandringspolitikken inngår i det som internasjonalt har fått betegnelsen "the politics of discomfort".²⁷ En slik tilnærming er ikke bare etisk problematisk, den vanskeliggjør også diskusjonen om hvilken minimumsstandard vi kan akseptere,

Snitt med fellesarealer.

Felles kjøkken i 1. etasje.

Standard soverom

Nytt konsept for soverom

Soverom. Helt åpent til mellomsonen.

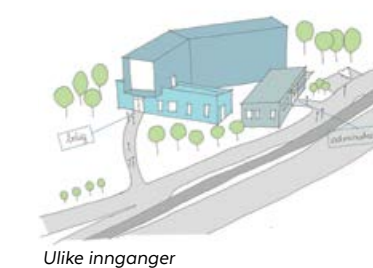

Soverom. En foldevegg åpen.

Soverom. Begge foldeveggene lukket.

Hvordan utforme et asylsenter for ungdom på deres premisser? Fra Kristine Brembos masteroppgave (NTNU, 2014). *Proposal for reception centre that allows both private life and communal facilities. Masters' thesis by Kristine Brembo, NTNU 2014.*

Ulike innganger

Soneinndeling

Ulike uteområder

Følge terrenget

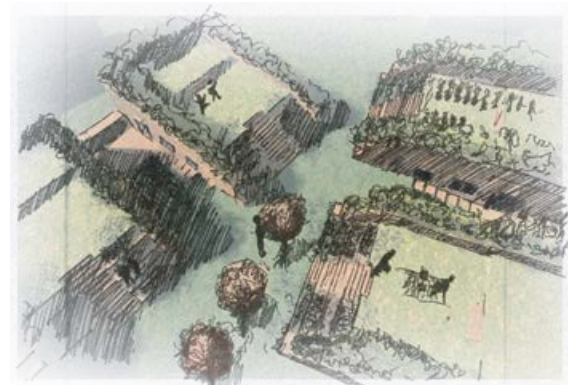

Størrelsesforhold

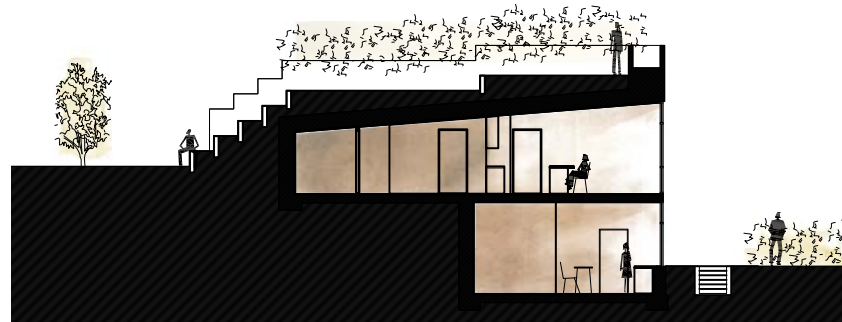
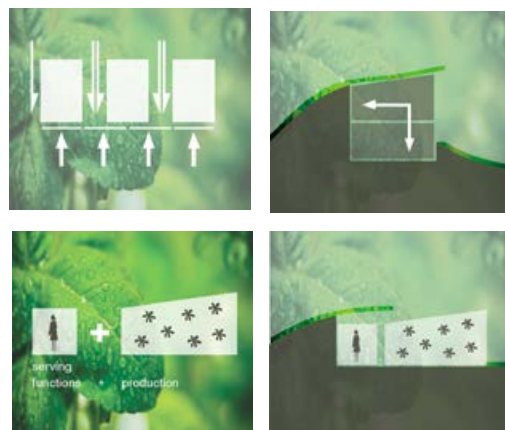

Felles restaurant.

Takhager og mellomhager

Boligenhet med takhage. Snitt og plan. Målestokk 1:250.

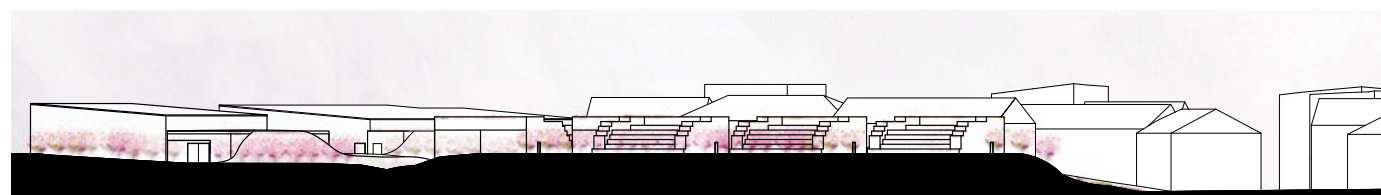
Organisering av boligene

- Små, adskilte enheter gir beboerne et eget sted å være.
- Alle enheter er forbundet med bakken og blir en del av landskapet.
- Enhetene settes sammen i rekker, hver har egen inngang gjennom egen hage.
- Boligdelen av prosjektet ligger mot nord, mer privat, mellom hagearealene.

Organisering av drivhusene

- Drivhusene inneholder offentlige funksjoner, administrasjon og produksjonsområder.
- De tre drivhusene ligger mot sør langs hovedveien.
- Sekundærfunksjonene ligger i en rygggrad mot nord, mens produksjonen ligger mot sør og er åpen mot offentligheten og mot solen.

Snitt gjennom anlegget om våren

COLO COLUI CULTUM. Hvordan kan et asylmottak bli en ressurs for nabolaget istedet for en belastning? Mottaket er kombinert med et anlegg for urban dyrking for hele nabolaget. Asylmottak på Sorgenfri i Trondheim. Pernille Thunem and Annette Hellesøy Simonsen, NTNU 2012. *How to make an asylum seekers' reception centre a resource for the neighbourhood? Combine it with a garden centre.* Pernille Thunem and Annette Hellesøy Simonsen, NTNU 2012.

COLO COLUI CULTUM. Hovedplan med hageområder. Målestokk 1:1000. *Main plan with garden areas. Scale 1:1000.*

Veiskillet i Trondheim (2005) er et eksempel på at boliger for bostedsløse kan utformes på en måte som styrker beboernes selvfølelse og mestringsevne. Arkitekt: Bård Helland, 2005. "The Crossroads" in Trondheim is an example of housing for the homeless which is designed to empower the inhabitants and increase their quality of life. Architect: Bård Helland, 2005.

Foto: Bård Helland

og begrenser vår mulighet til å bruke arkitektur og omgivelser som et positivt virkemiddel.

"The politics of discomfort" har preget norsk asylpolitikk over lang tid, men ble i løpet av høsten 2015 mer direkte uttalt enn noen gang. Når regjeringen vedtar en midlertidig forskrift som unntar asylmottak for byggesaksbehandling, har det selvfølgelig sammenheng med at antallet asylkomster har vært så stort at noen og enhver kan bli bekymret med tanke på hvor alle flyktningene skal bo.²⁸ Men det gir noen urovekkende perspektiver som handler om at vi som samfunn er i ferd med å akseptere at grunnleggende normer for bokvalitet ikke gjelder for alle. Konsekvensene av dette ser vi ikke rekkevidden av, hverken når det gjelder flyktningenes muligheter til å bli en del av samfunnet eller når det gjelder utviklingen av våre byer og tettsteder mer generelt.

Eli Støa, Åshild Lappegard Hauge, Ragne Øwre Thorshaug, Karine Denizou

Quality of Living as a Tool of Asylum Policy

Article by Eli Støa, Åshild Lappegard Hauge, Ragne Øwre Thorshaug and Karine Denizou

In a situation where large numbers of new asylum seekers and refugees arrive in Norway, it is easy to think that the physical standard of the housing offered to these groups is not a priority. It

"Det gir noen urovekkende perspektiver som handler om at vi som samfunn er i ferd med å akseptere at grunnleggende normer for bokvalitet ikke gjelder for alle."

is also easy to think that limited resources means we have to save on building works and maintenance. But Eli Støa and her fellow researchers argue for the need to turn this around.

At present, much of the accommodation offered to asylum seekers is of extremely poor quality. In this article, the authors present the case for a long-term view of housing for asylum seekers, and the role of architects and planners as essential in ensuring that these

temporary housing solutions become tools of integration.

The article is based on an ongoing research project that looks at how the quality of housing affects the quality of life of asylum seekers and refugees, and how this can be improved. The research included an interview survey of the inhabitants of 15 reception centres, as well as references to other studies of the effects physical surroundings have on people's quality of life.

This research article was peer-reviewed and approved by independent experts.

ELI STØA ER SIVILARKITEKT OG PROFESSOR I BOLIG OG BOSETTING VED INSTITUTT FOR BYGGEKUNST, PROSJEKTERING OG FORVALTNING, NTNU.

ÅSHILD LAPPEGARD HAUGE HAR PHD I MILJØPSYKOLOGI FRA NTNU, OG ER SENIORFORSKER VED SINTEF BYGGFORSK.

RAGNE ØWRE THORSHAUG ER GEOGRAF OG STIPENDIAT VED INSTITUTT FOR BYGGEKUNST, PROSJEKTERING OG FORVALTNING, NTNU.

KARINE DENIZOU ER UTDANNET ARKITEKT FRA PARIS-VILLEMEN OG SENIORFORSKER VED SINTEF BYGGFORSK.

Referanser

- Berg, B. & N. Sveaass, et al. (2005): "Det hainnle om å leve" Tiltak for å bedre psykisk helse for beboere i asylmottak. Trondheim: SINTEF teknologi og samfunn.
- Berg, B. & K. R. Tronstad (2015): *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Brekke, J.-P. (2012): "Hvorfor kommer asylsøkere til Norge?" i M. Valenta og B. Berg, red.: *Asylsøker – i velferdsstatens venterom*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Darling, J. (2011): "Domopolitics, governmentality and the regulation of asylum Accommodation", *Political Geography*, 30, s. 263-271.
- Dovey, K (1999 / 2008): *Framing Places. Mediating power in built form*. London / New York: Routledge.
- Gieryn, T (2002): "What buildings do", *Theory and Society*, Volume 31, s. 35-74
- Hauge, Å. L. og Støa, E. (2009): "Here you get a little extra push: The meaning of Architectural Quality in Housing for the Formerly Homeless – a Case Study of Veiskillet in Trondheim, Norway", *Nordic Journal of Architectural Research* Vol21/ No.1, s 18-31.
- Hauge, Å. L., K. Denizou og E. Støa (2015): *Bokvalitet på norske asylmottak*. SINTEF Fag 29. Oslo: SINTEF akademisk forlag.
- Helgesen, M. K., A. Holm, L. Monkerud og L. Schmidt (2014): *Bolig og folkehelse – hva er sammenhengen? En litteraturstudie*. NIBR rapport 2014:16, Oslo: NIBR.
- Horst, H. v. d. (2004): "Living in a reception centre: the search for home in an institutional Setting", *Housing, Theory and Society*, 21:1, s. 36-46.
- NOU (2011) *I velferdsstatens venterom. Mottakstilbudet for asylsøkere*. Norges offentlige Utredninger 2011:10. Oslo: Departementenes servicesenter Informasjonsforvaltning.
- Skogøy, E. (2008). *Rapport om vold mot kvinner i asylmottak i Norge*. Amnesty International Norge, Oslo.
- Strumse, E., A. S. Grønseth og E. Støa (2016, under publisering): *Fysiske omgivelers virkning på trivsel og konfliktnivå: Spørreundersøkelse om*

- boforhold på asylmottak i Norge*. HiL. Forskningsrapport nr. XX/2016. Lillehammer: Skriftserie Høgskolen i Lillehammer (HiL).
- Sveaass, N og L. E. E. Johansen (2006): "Drømmen bortenfor: Traumatiserte flyktingers møte med psykologisk behandling" *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, Vol 43, nummer 12, 2006, s. 1282-1291.
- Søholt, S. og A. Holm (2010): *Desentraliserte asylmottak og bosetting*. NIBR rapport 2010:13.
- UDI (2008/2015): "Krav til innkvarteringstilbud i ordinære statlige mottak" RS 2008-031.
- UDI (2011/2012): "Reglement for drift av statlige mottak" RS 2011-003.
- UDI (2015): "To av tre asylsøkere fikk opphold" Informasjon på websiden: <http://www.udi.no/aktuelt/to-av-tre-asylsokere-fikk-opphold-i-2014/> [Tilgjengelig 2016.01.15]
- Valenta, M. (2012): "Hverdagsliv og sosiale relasjoner på asylmottak" i Valenta, M & B. Berg (red) (2012): *Asylsøker – i velferdsstatens venterom*. Oslo: Universitetsforlaget.

Noter

- 1 Prosjektet er finansiert av Norges Forskningsråd gjennom FRIHUM-programmet og Utlendingsdirektoratet (UDI), i tillegg til egeninnsats fra de tre prosjektpartnerne.
- 2 Hauge et al (2015)
- 3 UDI har høsten 2015 lyst ut en konkurranse om å opprette 30 000 ordinære mottaksplasser over hele landet, med anbudsfrist 11. desember og oppstart av drift i overgangen januar/februar 2016. Det vil sannsynligvis bli lyst ut nye slike konkurranser i 2016. Se <http://www.udi.no/aktuelt/30-000-mottaksplasser-lyst-ut/> [tilgjengelig 2015-12-07]
- 4 Strumse et al (2016, under publisering)
- 5 NOU (2011)
- 6 Strumse et al (2016, under publisering)
- 7 Hauge et al (2015 s. 40)
- 8 Tittelen på avsnittet, som også er brukt i navnet på forskningsprosjektet, refererer til en artikkel skrevet av sosiologen Thomas Gieryn der han blant annet argumenterer for at bygninger må

forstås både som resultat av menneskers aktive handlinger (agency) og som en aktør i seg selv, som noe som både er skapt av og som skaper handlinger og sosiale relasjoner (Gieryn 2002, s.39 og 41).

- 9 Dovey, K (1999 / 2008, s.18)
- 10 Hauge, Å. L. og Støa, E. (2009)
- 11 Søholt og Holm (2010); Hauge et al (2015)
- 12 Se bl.a. Berg & Sveaass m. fl. (2005); Valenta (2012)
- 13 Horst, H. v. d. (2004)
- 14 Helgesen et al (2014)
- 15 Se bl.a. Hauge et al (2015); Berg B. & K. R. Tronstad (2015)
- 16 Sveaass og Johansen (2006)
- 17 ibid.
- 18 Skogøy (2008)
- 19 ibid.
- 20 UDI (2008/2015)
- 21 Ifølge statistikk fra UDI var andelen av av tre i 2014 (UDI, 2015) men den er sannsynligvis økende. Ifølge NRK, var den 75 prosent i september 2015. Se: <http://www.nrk.no/norge/tre-av-fire-asylsokere-far-bli-i-norge-1.12590862> [tilgjengelig 2016-01-15]
- 22 Ifølge Hauge et al (2015) bodde 50 prosent av asylsøkerne lenger enn 1,5 år og 31 prosent lenger enn tre år på mottak i 2012. I desember 2014 bodde 36 prosent av asylsøkerne mer enn 1,5 år og 25 prosent mer enn tre år på mottak.
- 23 Søholt og Holm (2010)
- 24 NOU (2011)
- 25 UDI (2011/2012)
- 26 Brekke (2012)
- 27 Darling (2011)
- 28 Pressemelding fra KMD, 27.11.2015: "Midlertidig forskrift om unntak fra byggesaksbehandling for asylmottak". Forskriften gjelder fram til 30.06.2016. Se: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/midlertidig-forskrift-om-unntak-fra-byggesaksbehandling-for-asylmottak/id2464643/> [tilgjengelig 2015-12-07]